

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettamasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettamasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettamasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettamasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Säännöskohtaisissa perusteluissa perustellaan olettamasääntöjen sisällyttämistä lakiin sillä, että tällä helpotetaan sääntöjen laatimista yhdistystä perustettaessa ja ne vastaavat yhdistyksissä yleisesti noudatettavia käytäntöjä. Ehdotetut uudet olettamasäännöt eivät kuitenkaan vaikuttaisi ennen lain voimaantuloa perustettujen yhdistysten toimintaan. Olettamasääntöjä sovellettaisiin vain silloin, kun säännöissä ei ole määrätty niiden kattamista seikoista.

Lakiehdotuksen mukaan säännöissä olisi mainittava ainoastaan yhdistyksen nimi, kotipaikka ja yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot. Invalidiliitto katsoo, että nykyinen, mallisääntöihin pohjaava käytäntö on edelleen toimiva. Yhdistyksen toimintaa ohjaavat säännöt hyväksytään yhdistystä perustettaessa, jolloin on tarkoituksenmukaista myös säätää perustettavan yhdistyksen toiminnasta tarkemmin yhdistyksen omissa säännöissä, eikä jättää niitä yhdistyslain olettamasääntöjen varaan.

Vaikka olettamasäännöt eivät vaikuttaisi takautuvasti ennen lain voimaantuloa perustettujen yhdistysten sääntöihin, ne voivat aiheuttaa turhaa epätietoisuutta erityisesti pienissä yhdistyksissä, jos ne ovat ristiriidassa niiden omien sääntöjen kanssa. Esimerkiksi 35§:ssä säädetty ”hallituksen jäsenen toimikausi päättyy ja uuden jäsenen toimikausi alkaa uuden jäsenen valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä” ei sovellu kahden kokouksen malliin, jossa syyskokouksessa päätetään henkilövalinnat kalenterivuosi.

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäntelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto kannattaa muutettuna yhdenvertaisuusperiaatteen lisäämistä yhdistyslakiin, koska se vahvistaa jäsenten yhdenvertaisia oikeuksia yhdistyksen toiminnassa ja korostaa eri toimijoiden vastuuta sen noudattamisessa. Invalidiliitto haluaa lausunnossaan nostaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuteen perustuvia näkökantoja pohdittavaksi lain jatkovalmisteluun.

Yhdistyksen jäsenten yhdenvertaisuutta koskeva sääntelyesitys pohjautuu muuhun yhtiöoikeudelliseen sääntelyyn yhdenvertaisuudesta eikä ota lainkaan huomioon perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäntelyä tai yhdenvertaisuuslain sääntelyä. Esityksen yhdistyslain uusi 10 a § jäsenten yhdenvertaisuudesta on kirjoitettu hieman eri termein mutta vastaavan sisältöisesti kuin säännös esim. asunto-osakeyhtiölain 10 § osakkeenomistajien yhdenvertaisuudesta. Uudessa 10 a §:ssä ei kiinnitetä huomiota riittäväällä tavalla yhdistystoiminnan monimuotoisuuteen ja erityispiirteisiin. Lakiesityksen perusteluissa on hyvin valikoidusti ja esimerkinomaisesti kiinnitetty huomiota yhdenvertaisuuteen vain urheiluseuroissa, poliittisissa puolueissa ja

työmarkkinajärjestöissä, jolloin tarkastelukulma ei kata koko kansalaisyhteiskuntaa, kuten vammaisjärjestöjä.

YK:n vammaissopimuksen artikla 5 kieltää kaikenlaisen syrjinnän vammaisuuden perusteella ja artikla 9 edellyttää myös yksityisiä toimijoita kiinnittämään huomiota vammaisuuteen ja esteettömyyden eri osatekijöihin. YK:n vammaissopimuksen 4.3 (Yleiset velvoitteet) ja 33.3 (Kansallinen täytäntöönpano ja seuranta) korostavat vammaisten ihmisten ja vammaisjärjestöjen osallistumista vammaisten henkilöiden yleissopimuksen toimeenpanoon yhteiskunnassa. YK:n vammaissopimus on sikäli ainutlaatuinen, että vammaisille ihmisille ja vammaisjärjestöille annetaan oikeus ja merkittävä asema yleissopimuksen seurantaan. Työryhmän kokoonpanoon ei ollut nimitetty vammaisjärjestöjen edustajia ja tämä näkyy myös työryhmän mietinnön sisällössä. Eri alojen yhdistystoiminnan tilanteita yhdenvertaisuuden soveltamisessa kuvataan varsin suppeasti.

Invalidiliitto katsoo, että nimenomaisesti yhdistyksen tarkoitus ja tavoite voittoa tavoittelemattomana toimijana eroaa muista yhtiöoikeudellisista organisaatioista, joten taloudellisperusteinen yhdenvertaisuuskonstruktio ei olisi riittävä. Työryhmämietinnössä pyritään erittelemään, millainen toiminta kuuluu yhdenvertaisuuteen ja mikä jää yhdenvertaisuuden ulkopuolelle. Tässä tarkastelussa erityisesti tarkoituksenmukaisuus jää kovin epämääräiseksi, eivätkä esimerkit kata koko yhdistyskenttää.

Invalidiliitolla on tiedossa joitakin vammaisurheiluun liittyviä käytäntöjä, jotka ovat olleet vammaisia urheilijoita syrjiviä. Invalidiliitto puuttui julkisessa keskustelussa vammaisurheilijoilta lajijärjestön kautta perittäviin urheilukilpailuiden osallistumismaksuihin, mikäli urheilijan sijoitus ei ollut kolmen parhaan joukossa, vaikka muilta osallistuvilta urheilijoilta ei tällaista maksua peritty. Tällaistaikin vammaista syrjivää käytäntöä joku voisi perustella työryhmämietinnössä tarkoitetulla tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Työryhmämietinnön 10 a § sanamuoto on kirjattu siten, ettei säännös oikein mahdollista yhdistyksessä poikkeamista sanotuista yhtäläisistä oikeuksista, vaikka perustuslaki 6 § ja yhdenvertaisuuslaki 9 § sallivat positiivisen erityiskohtelun tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi. Säännöksen sanamuoto näyttää koskevan yhdistyksen hallinnollisia päätöksiä ja muuhun toimintaan ryhtymistä yhdistyksessä. Yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaan mm. koulutuksen järjestäjän, työnantajan ja tavaroiden sekä palveluntarjoajan on tehtävä asianmukaiset kohtuulliset mukautukset in casu vammaisille yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi. Siten yhdistys voi olla sanotuissa rooleissa ja yksittäistapauksessa yhdistyslakiin esitetty uusi 10 a § voi muodostaa ristiriidan yhdenvertaisuuslain 15 §:n velvoitteen kanssa. Kohtuullinen mukautus on oikeuttamisperuste.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen yhdistystoiminnassa voi esimerkiksi edellyttää, että eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa on tarjolla yleisavustaja mahdollistamaan jäsenten ja muiden vammaisten henkilöiden yhdenvertainen osallistuminen. Myös esim. induktiosilmukan, kuulo- ja

puhevammaisten tulkkauspalvelut mahdollistavat yhdenvertaisen osallistumisen ja voivat ovat edellytys jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumiseen.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyksen 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdistyksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto kannattaa lakiluonnoksen ehdotusta verkkokokouksen mahdollistamisesta ilman kokouspaikkaa, kunhan jäsenten yhdenvertaisuuden toteutuminen ja osallistumisoikeus turvataan. Pitkien välimatkojen Suomessa digitalisaatio voi edistää yhdistyksen jäsenten osallistumismahdollisuuksia yhdistyksen päätöksentekoon.

Toisaalta kaikilla jäsenillä ei ole tarvittavaa osaamista tai laitteita verkko-osallistumiseen, eivätkä kaikki käytössä olevat verkkoalustat ole saavutettavia. Erityisesti perinteikkäissä, pitkään toimineissa yhdistyksissä jäsenistö voi olla ikääntynyttä, ja tekniset valmiudet voivat olla heikommat kuin nuoremmassa ikäluokissa.

Hallituksen tulisi huolella harkita, milloin kokous järjestetään 100 % verkkokokouksena. On hyvä, että lakiluonnoksessa määritellään, että "Edellytyksenä verkkokokouksen järjestämiselle on, että osallistumisoikeus, äänenlaskennan oikeellisuus, puhe- ja äänioikeuden käyttäminen sekä muut jäsenten oikeudet voidaan toteuttaa 1 momentissa tarkoitettua yhdistyksen kokousta vastaavalla tavalla (kasvokkainen kokous)." Jotta jäsenten oikeuksien toteutumisen punnitseminen tapahtuisi huolella, Invalidiliitto ehdottaa 17 § lisäystä jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumisesta.

Lisäys: Edellytyksenä verkkokokouksen järjestämiselle on, että osallistumisoikeus, äänenlaskennan oikeellisuus, puhe- ja äänioikeuden käyttäminen sekä muut jäsenten oikeudet JA YHDENVERTAISUUS voidaan toteuttaa 1 momentissa tarkoitettua yhdistyksen kokousta vastaavalla tavalla."

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyksen 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokoukikäytännöstä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Invalidiliitto kannattaa, että hallitus voisi tehdä päätöksen etäosallistumisesta ilman että asiasta olisi mainittu yhdistyksen säännöissä, ellei tätä ole nimenomaisesti rajoitettu tai kielletty säännöissä. Tämä mahdollistaa yhdistyksen päätöksenteon jatkuvuuden olosuhteiden muuttuessa ja mahdollistaa erilaisia osallistumisen tapoja ilman aikaa ja rahaa vievää sääntömuutosta.

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Mahdollisuus määrätä yhdistyksen säännöissä hallituksen tai hallituksen puheenjohtajan valinta jäsen- tai liittoäänestyksellä voi lisätä yhdistysdemokratiaa ja laajentaa jäsenten mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon.

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selvittää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja –keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Säädös jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa selkeyttää ja vahvistaa yhdistyksen kokouksissa vallitsevia toimintatapoja ja antaa sille lainsäädännöllisen selkänojan. Kyselyoikeus vahvistaa yhdistysdemokratiaa ja jäsenten aktiivisuutta sekä edistää vuoropuhelun, avoimuuden ja luottamuksen syntymistä jäsenistön ja yhdistyksen johdon välillä.

On kuitenkin hyvä, että laissa tarkennetaan, että tietoja ei saa antaa, jos niiden antaminen tuottaisi yhdistykselle olennaista haittaa, samoin kuin mahdollisuus kirjallisen vastauksen antamiseen kahden viikon kuluessa kokouksesta, jos tietoja ei kokoushetkellä ole saatavilla.

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto ei kannata yhdistyslakiin lisäystä päätösvallan delegoimisesta jäseneksi ottamiseen, vaikka toisin voisi määrätä yhdistyksen säännöissä. Vaikka säännöissä voitaisiin määrätä jäsenten hyväksymisen edellytyksistä, delegoitu päätösvalta jäseneksi ottamiseksi voi helpommin synnyttää tilanteita, joissa jäseneksi ottaminen on tapahtunut vastoin yhdistyksen tarkoitusta ja etua. Esimerkiksi monella eri sairausdiagnoosin edellyttävillä yhdistyksillä voi olla tietyt jäsenyyskriteerit, jotka pitää pystyä todentamaan. Jos jäseneksi ottaminen tapahtuu väärin perustein, jäsenen erottaminen suhteessa jäseneksi ottamiseen on lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaan vaikeaa, esimerkiksi sen osoittaminen, että jäsen on toiminnallaan aiheuttanut yhdistykselle merkittävää haittaa.

Sen sijaan Invalidiliitto kannattaa lisäystä, että eroilmoituksen vastaanottaminen voitaisiin delegoida. Tämä helpottaa yhdistyskäytänteitä. Lakiluonnoksen termi ”hallitus voi päättää, että ilmoituksen voi tehdä myös muuten todisteellisesti” voi aiheuttaa tulkinnanvaraisuuksia ja siihen toivoisi täsmennystä. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan esim. suullinen nauhoite, mutta käytännössä sellaisen todisteen saaminen voi olla vaikeaa.

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisestä johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

Kannatan muutettuna

Perustelut

Tämä lisäys on hyvä tarkennus hallituksen velvollisuuksista ja selkeyttää nykytilannetta ja hallituksen vastuuta. Invalidiliitto kannattaa lisäystä, että hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa yhdistyksen kokouksen tai hallituksen tekemään päätöstä, joka on lain tai sääntöjen vastainen ja siksi pätemätön.

Toisaalta odottamattomat tilanteet ja olosuhteet tulisi ottaa huomioon myös pätemättömyyden arvioinnissa. Invalidiliiton kokemuksen mukaan esimerkiksi hallitusten päätökset siirtää yhdistysten kokouksia koronaepidemian vuoksi on tehty kokonaisharkintaan perustuen jäsenten terveysturvallisuus edellä vastoin yhdistyksen sääntöjä ja yhdistyslakia. Olisivatko kokouksen kaikki päätökset myös tällaisissa tapauksissa automaattisesti pätemättömiä? Lain jatkovalmistelussa voisi miettiä, voisiko kyseisen lainkohdan kirjata niin, että tietyissä tilanteissa tehdyt sääntöjen vastaiset toimet eivät automaattisesti olisi pätemättömiä, vaan arvio voitaisiin tehdä jälkikäteen, jos päätöksestä moitittaisiin.

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto kannattaa, että säännöissä voitaisiin määrätä yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin, jos se yhdistyksen säännöissä niin määrätään. Tämä voisi olla toimiva ratkaisu erityisesti konsernimaisesti toimiville isoille yhdistyksille, joilla on laaja liiketoimintaa ja runsaasti työntekijöitä. Tällöin vastuu yhdistyksen toiminnasta ei olisi niin suuri vapaaehtois pohjalta toimivilla luottamushenkilöillä. Lain jatkovalmistelussa voisi edelleen harkita, olisiko toimitusjohtaja-toimielimen sallimiselle syytä määritellä tietyt tunnusmerkit (esim. liikevaihto, työntekijöiden määrä), kuten lain ennakovalmisteluissa on pohdittu.

Invalidiliitto kiinnittää huomiota siihen, että toimitusjohtaja-toimielimen käyttö voi aiheuttaa myös ei-toivottua kehitystä, jos pienessä yhdistyksessä käytetään toimitusjohtaja-elintä eikä ymmärretä sen luonnetta ei-työsuhteisena tehtävänä. Yhdistystoiminta on pääosin voittoa tavoittelematonta ja toimitusjohtaja sopii lähtökohtaisesti paremmin yhtiöoikeudellisen organisaation hallintomalliin.

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan) toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyysperuste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esteellisyysäännöksen tarkentaminen selkeyttää yhdistyksen valtasuhteita ja toiminnan eettisyyttä sekä edistää yhdistyksen ja jäsenistön etua.

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsentenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Invalidiliitto kannattaa pienimpien yhdistysten osalta helpotettua tilinpitoa, mutta pitää kuitenkin hyvänä, että lakiluonnoksessa määritellään yksityiskohtaisesti tilinpidon edellytyksistä sekä yhdistyksen jäsenen oikeus saada tilinpito nähtäväkseen jokaiselta kalenterikuukaudelta. Näin yhdistyksen jäsenillä on mahdollisuus tarvittaessa varmistua yhdistyksen tilinpidon oikeellisuudesta.

On myös kannatettavaa, että yhdistyksen kokous voi raja-arvon alittuessa päättää tilinpidon järjestämisestä kevennetysti. Tämä voi helpottaa pienten, vapaaehtois pohjalta toimivien yhdistysten hallinnollista taakkaa ilman sääntömuutosta.

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen,

sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto pitää kannatettavana yhdistysten yhdistymisen helpottamista ja yhdistymisestä säättämistä yhdistyslaissa. Tämä helpottaisi yhdistysten uudelleenorganisoitumista esimerkiksi tilanteissa, joissa tietyt yhdistyksen toiminnan edellytykset eivät enää täyty, mutta toiminnan jatkuvuus halutaan kuitenkin turvata osana isompaa yhdistystä.

On hyvä, että jäsenyyden siirtymiselle määritellään selkeät menettelyt, eikä jäsenyys siirtyisi automaattisesti uuteen yhdistykseen. Lain perusteluista ei kuitenkaan käy ilmi selkeästi, miten jäsenyyden siirtyessä uuteen yhdistykseen EU:n tietosuoja-asetuksen mukainen jäsenen suostumus tietojen käsittelyyn siirtyisi uudelle yhdistykselle. Tähän tarvittaisiin tarkennusta.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

-

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

XX § Yhdistyksen tietosuoja ja tietoturva

Yhdistys toimii monesti myös rekisterinpitäjänä jäsenten ja muiden henkilötietojen käsittelyssä (mm. normaali yhdistystoiminta ja tapahtumien järjestäminen). Vaikka tietosuojavastaavaa ei yhdistyksen tarvitse välttämättä nimetä, niin EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisessa on haasteita yhdistystoiminnassa niin henkilötietojen käsittelyn kuin henkilötietojen säilyttämisen määräaikojen ja tietoturvallisen säilyttämisen osalta. Invalidiliiton mielestä sääntelytarve yhdistyksen hallituksen vastuusta rekisterinpitäjänä lainmukaiseen henkilötietojen käsittelyyn on olemassa tässä yhteydessä. Sääntelytarve liittyy siihen, että esim. jollekin yhdistyksen hallituksen jäsenistä annettaisiin koordinoituvastuu tietosuoja- ja tietoturva-asioiden käsittelystä yhdistyksessä.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Uudessa laissa säädettävä toimintaryhmä voisi olla hyvä ja vaihtoehtoinen järjestäytymismuoto pienille toimintaryhmille, jotka eivät halua pyöritettäväkseen välillä raskaaksikin koettua yhdistysbyrokratiaa, vaan jotka haluavat keskittää resurssinsa aatteellisesti ajamaansa toimintaan. Toimintaryhmä olisi oikeushenkilö, mikä mahdollistaisi toimintaryhmälle esim. avustusten hakemisen. Tämä voisi innostaa ja kannustaa uudenlaiseen kansalaistoimintaan.

Toisaalta laissa ehdotettu mahdollisuus, että yksi henkilö edustaisi toimintaryhmää kaikissa oloissa, voi aiheuttaa epätoivottuja tilanteita toimintaryhmän demokratian kannalta. Invalidiliitto kannattaa, että minimiedustus säädettäisiin kolmeen henkilöön, mikä on sama määrä kuin mitä vaaditaan toimintaryhmän perustamiseen.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

-

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Invalidiliitto haluaa lopuksi huomauttaa, että yhdistyslainsäädäntö nojaa vahvasti yhdistyksen aatteellisen tarkoituksen toteuttamiseen. Työryhmämietinnössä taloudellispainotteinen yhteisölainsäädäntö oikeuslähteenä ja lakiesityksen vertailukohteenä kuitenkin nousee esiin vahvasti esimerkiksi yhdenvertaisuusperiaatetta ja toimitusjohtajaa koskevan sääntelyn osalta. Tällaisen sääntelytavan keskiössä on helposti pelkkä yhteisö, jolla voi olla vaikutusta yhdistysten jäsenten asemaan ja yhdistysten tarkoitusten toteuttamiseen käytännössä. Samoin työryhmämietinnön tulkinnoissa painotukset yhdistyksen oikeutetusta edusta ja tarkoituksenmukaisuudesta korostuvat ja yhdenvertaisuuslain mahdollistama positiivinen erityiskohtelu jää sivuun.

Kiiveri Mirva
Invalidiliitto ry